

Literatura

Libres. Montse Castellà publica la biografia de Zoraida Burgos, una de les veus més sòlides de la literatura catalana de postguerra

La cantautora Montse Castellà amb la biografia de Zoraida Burgos. FOTO: JUAN REVILLAS

Zoraida Burgos: passió i prudència sobre el paper

ROSER REGOLF CAZORLA
TORTOSA

Recuperar les veus d'una època és essencial per conèixer la història d'un territori i en Zoraida Burgos i Matheu (Tortosa, 1933) trobem una de les poetes més sòlides de la literatura ebreana i catalana de postguerra. Un personatge discret i prudent, alhora que polifacètic i amant de les lletres, que al llarg dels seus més de vuitanta anys de vida ha anat teixint una història que cal conèixer. Records, anècdotes, contes, poemes, racons a la vora de l'Ebre i altres vincles que la cantautora Montse Castellà recupera en una biografia a cavall de l'assaig i la novel·la memòristica, per a la col·lecció Gent Nostra d'Onada Edicions.

Segons Montse Castellà, qui estrenava òpera prima, és una biografia escrita a quatre mans però amb pianos diferents: «Les nostres veus s'han anat teixint com

una planta enfiladissa. És una obra de molt de consens, on la meua veu contextualitza i narra i ella diu literalment les coses més potents». Però una vida tan completa com la de Zoraida Burgos necessita cuinar-se a foc lent, i així és com es va crear la seva biografia, durant sis anys de treball incansable i alguna pausa per adaptar els ritmes de vida diferents de Burgos i Castellà. «Gràcies al fet que ho hem anat cuinant a poc a poc han anat sorgint coses que d'una altra manera no hagués pogut ser, tant de la recerca paral·lela que jo feia com de coses que m'anava explicant ella i sorgien naturals».

Cartes, correus electrònics, cafès, converses a l'hort de Bitem i passeigs per la vora del riu formen part de la història que hi ha darrere de les pàgines del llibre. «Ella se sent més còmoda escrivint que parlant, per això em vaig voler adaptar al màxim a les seves necessitats i convèncer-la per fer

el llibre juntes», deia Montse Castellà, explicant com les dos dones s'entregaven notes a través d'una bibliotecària –posició que durant molts anys va ocupar Burgos– com a confident. De la mateixa manera es pot llegir en les primeres pàgines del llibre, on Castellà relata que «vam acordar que ella aniria escrivint uns relats a manera de memòries, narracions breus sense dates ni cronologies. Que pousaria dins de la cisterna dels records vitals, a espai, i m'aniria donant a beure d'aquella aigua». Mentrestant, l'autora tenia un altre paper igual d'important, el d'anar rebuscant en hemeroteques i arxius, així com llegint els textos més desconeguts i l'obra publicada de Burgos, gran part de la qual descatalogada, i que la mateixa poeta li havia d'entregar de la seva biblioteca personal.

Però qui conegui o hagi sentit a parlar de la personalitat humil i discreta de Zoraida Burgos sabrà que arribar fins aquest punt no li

va ser fàcil a l'escriptora: «Va començar dient-me que no era necessari fer una biografia sobre ella, que no guardava gairebé fotografies ni medalles, i que la seva història no era gaire interessant», deia Castellà, al que afegia que «però no va tenir en compte que jo sóc una persona que no accepta un no per resposta, i amb molt de respecte i cura les històries van anar fluint, així com la nostra amistat», declarava l'autora.

D'aquesta manera, i en ambients que cridaven a rememorar moments passats, es van anar recuperant les històries del passat. «En el context adequat els records flueixen sols», subratllava Castellà, tot explicant el cas d'un dels passejos per l'hort on la poeta havia passat part de la seva infància, d'on va sortir la història del magnoliolier on festejaven els seus avis, el que posa en relleu la importància de les flors als seus poemes.

Una dona polifacètica

I és així com la vida de Zoraida Burgos es barreja amb els seus poemes perquè el lector pugui entendre'ls millor. Això, afegint que, com diu l'autora, «Burgos és una persona polièdrica», porta a Castellà a no escriure una biografia cronològica, sinó agrupada per moments rellevants de la seva vida: «Les dos teníem molt clar que volíem fer més literatura memorialística que no un buidatge de

La biografia de Zoraida Burgos i Matheu ha estat escrita a foc lent, fruit de sis anys de treball

dades ni una entrevista». D'aquesta manera, tot i que també desgrana les seves obres literàries, ens introdueix de forma gairebé íntima a uns anys que van marcar a Burgos com a persona i escriptora, que parla de la lluita antifranquista com a única veu femenina de la literatura de les Terres de l'Ebre a la postguerra i durant el franquisme, un camí contra la censura que Zoraida Burgos va fer amb escriptors com Jesús Massip, Manuel Pérez Bonfill i Gerard Vergés. Al mateix temps, la biografia parla també de la importància de la música, així com de la faceta de Burgos com a grafòloga, motorista o intrèpida viatgera.

És a través d'aquesta biografia on Montse Castellà recupera també una forma de parlar i escriure pròpia del sud de Catalunya, reivindicant un grapat de paraules i tornant-les a la vida, més enllà de les fronteres de les Terres de l'Ebre. Un treball d'esforç i constància que, segons la cantautora i escriptora, ha sorgit de forma totalment natural, esdevenint la una biografia autoritzada i oficial de Zoraida Burgos i, sobretot, un homenatge en vida a la seva incansable tasca i trajectòria.

Veu literària reconeguda

L'obra de Zoraida Burgos ha estat guardonada amb el Premi de la Crítica de poesia catalana, el Premi Ciutat de Tarragona de novel·la Pin i Soler i el Premi Màrius Torres.